

تأثیرات پست مدرن در مرمت شهری

در اواخر قرن ۲۰

نگارش: نگین قانع پور*

ذیر نظر: دکتر پدرام**

کلید واژه: پست مدرن ، مرمت شهری در انگلیس ، تری فارل ، ریچارد راجرز ، شهرهای بث ، چستر ، چی چستر ، یورک ، لستر ، اواخر قرن بیستم .

چکیده: در شناخت، نحوه و روند شکل گیری پست مدرن و فرانوگرایی و بیان تفکرات، چارچوبهای اهداف و زمینه فعالیت آن ضمن اینکه به بررسی دامنه تأثیرات پست مدرن در علوم و فنون علی الخصوص در زمینه معماری و شهر سازی و مرمت شهری به عنوان زیر شاخه ای از علوم ذکر شده پرداخته شده، در مرحله بعدی با معرفی انگلیس به عنوان کشوری با سابقه موفق در زمینه اجرایی و مبانی نظری همزمان با انقلاب صنعتی و موافق با چارچوبهای تعریف شده در پست مدرن ، سعی در بررسی مجموعه اقدامات ، برنامه ریزیها ، سیاستها و تجارب این کشور از گذشته تا حال شده و علاوه بر بررسی دیدگاههای تئوریسین ها و معماران این کشور چون تری فارل، ریچارد راجرز، به مطالعه اقدامات اجرایی در شهرهای مختلف آن چون بث ، چستر ، چی چستر ، یورک و لستر پرداخته شده است . جمع بندی نظریات و تجارب این کشورهای تلاش در بیان تعاریفی جامع از مرمت شهری با توجه به اصول و آرمانهای پست مدرن نتیجه گیری مطلب را در بر میگیرد.

مقدمه: در اواخر قرن بیست و از دهه ۱۹۶۰ به بعد پست مدرن به عنوان عکس العملی در برابر جبر مدرن و در ادامه آن شکل گرفته که در تمامی جنبه های فرهنگی، سیاسی ، اجتماعی، اقتصادی تأثیر گذار بوده است . پس از کنگره ونیز یا کنگره بین المللی " معماران و افرار مدنان بنایهای تاریخی " در سال ۱۹۶۴ ضربه محکمی بر تفکرات مدرن وارد آمد ، مرمت شهری وارد مرحله جدیدی از فعالیتهای خود شد که جهت شناخت بهتر این تحولات که از دلایل اصلی انتخاب این سوژه بوده در حیطه مرمت شهری با توجه به اهمیت موضوع به بررسی فلسفه این برهه زمانی یعنی پست مدرن ، پرداخته شده و برای درک بهتر فلسفه معاصر و اندیشه های حاکم بر آن ، بررسی یک نمونه موفق و با سابقه در حوزه مرمت شهری ، در هر دو زمینه تئوریک و اجرایی که مجموعه اقدامات انجام شده در این کشور منطبق بر اهداف پست مدرن است ، لازم و ضروری شناخته شد تا بدین وسیله به هدف این مقاله ، که همانا تعریف خصوصیات

* دانشجوی گارشناسی ارشد رشته مرمت و احیای بنایان
و بافت‌های تاریخی، دانشکده مرمت ، دانشگاه هنر اصفهان

** عضو هیأت علمی دانشکده مرمت ، دانشگاه هنر اصفهان
b.pedram@auic.ac.ir

بارز مرمت شهری در اوخر قرن بیستم در انگلیس و جهان و رسیدن به تاریخی جامع و کلی و در ک اصول حاکم بر آن است، نزدیک شود . لازم به ذکر است که در کشور ایران با توجه به بافت شهری غنی آن و جهت محافظت این ثروتها فرهنگی، آشنایی با این تجارت و دیدگاههای جهانی سیار لازم و ضروری است .

بحث: فرهنگ پسا مدرن برای اولین بار توسط نویسنده ای اسپانیایی به نام **فردریکوودی انیس**^۱ در سال ۱۹۳۴ به مثابه عکس العملی در برابر مدرنیسم ادبی به کار گرفته شده است. پس از آن **آرنولد توینبی**^۲ فلسفه و مورخ انگلیسی، ویژگی این دوره را به صورت پایان تسلط غرب، زوال فردگرایی، سرمایه داری، مسیحیت و به قدرت رسیدن فرهنگ های غیر غربی بیان می کند. پس مدرنیسم از دهه ۱۹۶۰ به بعد توسط گروههای دانشگاهی و جوامع مورد توجه قرار گرفت.^۳

از لحاظ تاریخی پس مدرنیسم پیوند نزدیکی با اندیشمندان رمانیست و متفکران علوم روحی آلمان دارد.^۴

پس مدرن در حقیقت عکس العملی در مقابل جبر مدرن بود. منطق حاکم بر آن منطق نفی است و اعتراض و مقاومت در مقابل عقل مدرن و حاکمیت مطلق و شک در اصول و قواعد تعیین شده توسط علوم مدرن مبانی پس مدرنیته است. پس مدرنیته با زیر سوال بردن و نقد اصول مدرن یعنی تسلط ارزشها فرهنگی سکولار، مادیگر، عقل-گرا، فردگرایی بیان می کند که با اینکه به دنبال رنسانس، رiform و امانیسم شکل گرفته ولی ضد جنبش فکری رنسانس، ضد عصر روشنفکری - فردگرایی - مشاهده تجربی و استقرا و ضد هرگونه ابرایدئولوژی و فرا روایت است.^۵

"**جالز جنکز**" در مورد پس مدرن می نویسد : صنعتی شدن با سرعتی پرشتاب جای خود را به عصر پس اصنعتی می سپارد، کار در کارخانجات جای خود را به کار در منزل و ادارات می سپارد، عصر پس مدرن عصر انتخابهای بی شمار و فزاینده است عصری که هیچ- گونه جریان ارتدوکسی را نمی توان بدون خود آگاهی و طنز پذیرفت، زیرا تمام سنت ها برای خود واجد ارزش و اعتبارند، این امر تا حدودی نتیجه چیزی است که انفجار اطلاعات، ظهور دانش سازمان یافته، ارتباط جهانی و سیبریتیک خوانده می شود".^۶

در دوره مدرن مسوولیت زیادی بر عهده عقل ابزاری و محاسبه گر گذاشته شده بود. و هر چیزی که از طریق عینی و یا تجربی به دست می آمد، پایه اصلی علم بود. و اعتقاد داشتن تمامی مشکلات به وسیله عقل و فناوری قابل حل است چنانچه **نیچه** فلسفه طغیانگر در نقد این مسئله معتقد است "هرگونه روش تحقیقی علمی لزوماً با دروغ همراه است و نظامهای عقلانی نظام قانع سازی است".^۷ پس مدرنهای معتقدند که عقل ابزار کامل و بدون نقصی که بتواند انسان

1- Fdricody Ennis
2 - Arnold twinbi

۳ - علی شماعی ، احمد پور احمد، برداشت آزاد ص ۱۸۲ و وحید قبادیان برداشت آزاد ص ۹۰

۴ - محمد حسین پاپلی بزدی ، حسین رجی سنجardi، ص ۱۵۵

۵- وحید قبادیان ، برداشت آزاد صص ۹۰-۹۱

6- Charls jenks

۷- همان ۵، ص ۹۰

۸- همان ۵، ص ۹۱-۹۳

فقط با اتکاء بر آن به حقیقت برسد، نیست. چنانچه **لیوتار** گفت: "هیچ تضمینی وجود ندارد که عقل پیامدهای آزادی بخش بیافریند".^۹ **فروید** روانشناس بحثی فراتر از عقل، یعنی غراییز را مطرح می‌کند و **هابز** فیلسوف انگلیسی در قرن ۱۷ پیش از پست مدرنها معتقد بود "انسان اسیر سوداها و رویاهای درونی خویش است".^{۱۰}

در عصر پست مدرن معتقدند هیچ ایدئولوژی یا فرا روایت مافق و جهانشمولی وجود ندارد. و هر کس باید بتواند آنگونه که می‌خواهد باشد، و هر کس ارزشها و ترجیحاتی را بر می‌گزیند که به آنها تمایل دارد. و مجموعه از این ارزشها در کنار هم و بدون برتری بر یکدیگر مطرح می‌شوند، و معتقد به تکثر، برداشت‌های مختلف و جامعه کثرت گرا هستند در حقیقت ایدئولوژی نوعی نگرش ارزشگرا است که سایر ارزشها را نفی می‌کند. همچون لیبرالیسم و فمینیسم، نازیسم. در حالی که جامعه پست مدرن با نقد این دیدگاه می‌گوید، یک ندا یا حقیقت وجود ندارد. چنانچه به اعتقاد **فیچه**، ایدئولوژی فلسفه مومنیابی شده است که پویایی خود را از دست داده است. برخلاف مدرنیست‌ها که همواره به دنبال نوعی وحدت در تمامی عرصه‌های علمی، هنری و ... هستند، فرانوگراها کثرت گرا و به دنبال قرائت‌های مختلف، چندگانگی یا فقدان واقعیت و برداشتهای گوناگون هستند و امکان انتخابهای مختلف به افراد داده می‌شود.^{۱۱}

در این دوره رسانه‌ها، سرمایه و فناوری نقشی فعال و سازنده دارند این رسانه‌ها هستند که مرز میان کشورهای جهان را شکسته‌اند و جهان را به یک دهکده جهانی با تعییر بریتانیایی اش تبدیل کرده‌اند. در حقیقت جامعه مصرفی که از ویژگی این دوره است با همکاری رسانه‌ها با تشویق به مصرف بیشتر به اهداف خود می‌رسد و این رسانه‌ها هستند که هدایتگر افکار مردم‌مند، و این سرمایه و اطلاعات هستند که رو به سوی جهانی شدن و محلی گشتن دارند و معتقدند این سرمایه است که تولید کننده فرهنگ است و هم فرهنگ و هم اعتقاد از طریق سرمایه به حرکت در می‌آیند و جریانهای این عصر چون نئومارکسیسم و پست مارکسیسم به جریانهای فرهنگی به ویژه مردم‌شناسی فرهنگی بیش از شرایط اقتصادی می‌پردازند.^{۱۲}

در رابطه با فناوری هر چند پست مدرنها مخالف با فناوری نیستند و ناگزیر از قبول آن هستند. چنانچه **هایدگر** معتقد است که فناوری سرنوشت عصر ماست ولی معتقدند که نباید به آن به چشم ابزاری بنگریم که هدف سلط بر آن است.^{۱۳}

پست مدرنها با هرگونه استاندارد کردن مخالفند؛ و هر کس که توضیحی برای عملکردش دارد، آن عملکرد قابل قبول است. در این دوره کلیه مفروضات را شالوده شکنی و واژگون می‌کنند. که این شالوده شکنی راه را برای راهکارهایی که قبلًا ملاحظه نشده را باز می‌کند و هیچ گاه به مرحله انجاماد و تثیت نمی‌رسد.^{۱۴}

۹ - همان ۵، ص ۹۲

۱۰ - همان ۵، ص ۹۲

۱۱ - همان ۵، برداشت آزاد صص ۹۲-۹۵

۱۲ - همان ۳، برداشت آزاد صص ۱۸۵ - ۱۸۷

۱۳ - همان ۵، برداشت آزاد صص ۹۶-۹۷

"این دوره با نفی اندیشه مارکس و انگلیس که مدعی بودند جنگ انسان با انسان جای خود را به جنگ انسان با طبیعت خواهد داد. نشان می دهد که نه تنها چنین جا به جایی رخ نداده بلکه نشان داده اند که پایان جنگ انسان با انسان فقط و فقط در گرو پایان جنگ انسان با طبیعت است. در واقع آشتی با طبیعت و زمین را خانه خود دانستن و نفی نگاه ابزاری به طبیعت تنها راه دگرگونی عقلانیت مدرنیسم یا پوزیتیویسم است"^{۱۵}.

در پایان مهمترین محورها فکری پست مدرنها "نفی خردمندی مدرنیستی، نفی واقع نمایی علوم، نسبیت اخلاقی و اجتماعی، زندگی در شهرهای کوچک، رد رژیم خودکامه، حقوق بشر، معیارهای زیبایی شناختی و توجه به حواسی و جهان سوم، مخالفت با حل شدن خرد فرهنگها در فرهنگ مسلط و تأکید بر نهضت سبزها و خود محوری"^{۱۶}.

که موارد ذکر شده سبب مسایل زیر شده اند:

"نوسازی بیشتر، تفکیک و تمایز بیشتر، تکثر بیشتر، ناهمانگی بیشتر، دنیاگرایی و جدایی هر چه هر چه بیشتر علوم از یکدیگر، انعطاف پذیری بیشتر، آزادی بیشتر، انتخاب بیشتر، استقلال بیشتر، افسون زدگی بیشتر و تعزیه و چند پارگی بیشتر".^{۱۷}

معماری و شهرسازی از اولین حوزه هایی بودند که مفهوم فرا مدرن در آن به کار گرفته شد، در این دوره معماری و شهرسازی نوگرایی طراح توجه به نیازهای روحی - روانی - اجتماعی انسان، فضایی هم شکل و هم الگو طراحی می کرد. در صورتی که در این دوره به سن و آداب، محلی و بومی توجه می شود. عده ای از فرانوگرایها چون هاروی^{۱۸} معتقدند، وضعیت فرانوگرایی با تراکم فضا-زمان در سبک بی روح و یکنواخت بین المللی بودند که به نوعی به محیط پیرامون بی اعتنا بود مورد انتقاد قرار گرفت. معماری که بی سرمایه داری معاصر بهتر قابل درک است. چنانچه فروشگاههای بزرگ بیرون شهر - بازار - شبکه آزاد راهها از عرصه های ویژه توسعه شهری دهه های ۱۹۸۰ - ۱۹۹۰ است که می توان در مرکز شهر یا تقاطعهای آزاد راهها تا حدی هر قسمت جهان را مشاهده کرد. جهانی شدن در اثر پست مدرنیسم با شهرگرایی یا کلان شهرگرایی پیوندی نزدیک دارد. و شهرهای جهانی علت و معلول جهانی شدن اقتصاد و فرهنگ اند. کلان شهرگرایی که در اوآخر قرن بیستم اتفاق افتاده که نتیجه اقتصاد و فرهنگ جهانی اند. اکنون نیز در حال توسعه است و نمودهای اقتصادی و فرهنگی پست مدرن را می توان در کلان شهرها و مادر شهرها مشاهده کرد. فرانوگرایی در عرصه شهرسازی و فرآیند بهسازی و نوسازی بیشتر به روابط اجتماعی در شهر می اندیشد که در دوره مدرن کم رنگ شده و مورد انتقاد قرار گرفته بود. در این دوره شهرهای پست مدرن بیشتر به خیابان به عنوان فضای شهری عمومی اهمیت می دهند و به رابطه انسان با انسان و انسان با فضا و با محیط و تأثیرات اینها

۱۴- همان ۳، برداشت آزاد ص ۱۸۹

۱۵- همان ۴، ص ۴۷

۱۶- همان ۴، ص ۴۷

۱۷- علی شماعی، احمد پور احمد، ص ۱۹۰

بر هم می پردازند و به چشم انداز شهری و وجود انواع سلیقه ها و فرهنگها نظری ویژه دارند. و در حیطه برنامه ریزی به یکپارچگی و انعطاف در ساختار و تصمیمات مشارکتی گرایش دارند.^{۱۹}

واخر این دوره، دوره انسان محوری است که "سینماها، تئاترها و تفریجگاهها به جای بانکها و مراکز تجاری و اداری و مرکزیت می یابند".^{۲۰}

شهر پست مدرن شهری آرمانی که به فرهنگ تک تک افراد می پردازد و نمی تواند جدای از عالم فرهنگی و تصورات افراد به وجود آید و شیوه زندگی شهرنشینان در تغییر ظواهر و مناظر شهر تأثیر وافری دارد. و یک رابطه مبهم بین منظر شهر و سیاستهای اتخاذ شده وجود دارد که هدف بازگشت به محیط زیست، فضای سبز، برخی ستها و توجه به سلیقه ها و بازگشت هویتهاست و برنامه ریزی براساس طبیعت و نیاز انسان انجام می گیرد.^{۲۱}

در تقابل دو دیدگاه مدرن و پست مدرن در حیطه مرمت شهری، آنچه در دوره مدرن در این حیطه مطرح است تخریب و بازسازی شهری است. به طور کلی هر چند هر دو دیدگاه خواهان رفاه و آسایش انسان هستند و انسان-محورند. لیکن دوره مدرن این آسایش و رفاه برای انسان را در استفاده هر چه بیشتر او از فناوری و طبیعت و پی آمد آن دور شدن انسان از هویت فرهنگی و گذشته اش بود. و بازسازی، جهت بهداشت و رفاه روزمره را به عنوان راه حل ارائه می داد و نتیجه این عمل چیزی جز داشتن شهری بی هویت مانند آنچه مرمت شهری در شهرهای در حال توسعه دیده میشود، نبود. اما مرمت شهری دوره پست مدرن، به بعد پنهان وجود آدمی می پردازد، یعنی بازگشت به هویت فرهنگی، سن و آداب و رسوم با توجه به نشانه های شهری گذشته به عنوان در برگیرنده تفکرات گذشتگان. و راه حلی که در زمینه مرمت شهری ارائه می دهد، بهسازی و نوسازی شهری است و این به آن معنی نیست که حفظ ارزشهای میراثی فراتر از بهداشت جسمی و روانی انسان است. در کل در طرحهای مرمت شهری دوره پست مدرن به هیچ عنوان از طرحهای جسورانه دوره مدرن که بدون در نظر گرفتن شرایط و بستر فرهنگی فقط به مشکلات روزمره پاسخگو است خبری نیست بلکه بالعکس به دنبال طرحی جامع و متعادل که علاوه بر پاسخگویی به نیازهای روزمره، به تأمین نیازهای روانی با توجه به زمینه های فرهنگی و هویتی و آداب و سنت، بیشتر تأکید شده است. طرحهای مدرن که فقط با استفاده از ابزار فناوری و طبیعت رو به آینده دارد، دوره پست مدرن با در نظر داشتن گذشته، سعی در ساختن آینده ای هر چه بهتر برای انسان دارد.

اینکه دهه ۱۹۶۰ را مبنای برای تحقیق قرار داده ایم به این دلیل است که این دهه، نقد عقلگرایی کارکرد گرایی بناهای هم شکل و انبوه، اندام وارگی بافت شهری و وداع با برنامه ریزی به مفهوم متداول آن و در عوض تقویت کثرت گرایی، تنوع طلبی، رد نظریه های فraigیر، توجه به سنن و هویت، تکیه بر واقعیت اوج گرفت. محصول این

۱۹- همان، ۳، برداشت آزاد صص ۱۸۷-۱۸۲

۲۰- همان، ۴، ص ۱۵۹

۲۱- همان، ۴، برداشت آزاد ص ۱۵۷

رویکرد پست مدرنیستی در مرمت شهری، طراحی مشارکتی، توجه به علوم اجتماعی استفاده از نمادهای تاریخی و احياء

بناهای تاریخی و دفاع از بافت تاریخی به عنوان بخشی از هویت در برنامه ریزی بود.^{۲۲}

پس از شناخت اجمالی پست مدرن و تأثیرات آن در بهسازی و نوسازی و مرمت شهری به بررسی تجارب

اجرایی و دیدگاههای موفق در این زمینه که متأثر از پست مدرن هستند، می پردازیم. شاید به جرأت بتوان گفت که انگلستان دارای بیشترین سابقه در این زمینه و یکی از موفق ترین کشورها در مراحل برنامه ریزی و اجرا است و دارای سبک و مکتب خاص خود می باشد. روشی که انگلستان پیش گرفت و امروز می توان آن را در چارچوب فلسفه پست مدرن قرار داد، نقطه آغاز ینش همزمان با انقلاب صنعتی و تفکرات رمانتیک راسکین^{۳۳} و موریس و در تقابل با روشی که هوسمن در فرانسه پیش گرفت، بود. این مجموعه اقدامات هر چند مستقیماً به بافت شهرها و مرمت شهری مرتبط نبود و بیشتر در جهت بهبود وضع موجود و سیاستهای دولت انگلیس که طرف مقابل این اقدامات مالکان و سرمایه داران بودند، به تاریخ ۳۱ اوت سال ۱۸۸۴ تصویب شد این اقدامات شامل:

۱- احداث فاضلاب محله

۲- انجام نظافت در سطح شهر

۳- از بین بردن اماکنی که برای بروز و رشد بیماریها مساعدند

۴- ایجاد نظم و پاکیزگی کشتارگاهها

۵- ایجاد نظم و مقررات خاص در اجاره ها و توجه به نیازهای بهداشتی و همچنین جلوگیری از سکونت در اماکن

نامساعد اداری قبیل زیر زمینها

۶- کف سازی خیابانها و داشتن دسترسی های بیشتر

۷- ایجاد و نگهداری باغچه ها و پارکهای عمومی

۸- توزیع آب آشامیدنی

۹- دفن مردگان^{۲۴}

هر چند که این اقدامات تا حدودی با توجه به وضعیت انگلیس به عنوان یک کشور مواجه با پدیده صنعتی

شدن که خیل مهاجران و کارخانه های متعدد باعث بروز مشکلات عدیده ای شده- بود جهت حفظ منافع و سلامتی

طبقه مرffe و کنترل آرامش شهر انجام گرفته بود. "بریتانیا از زمان روی کار آمدن دولت کارگری هارولد ولیسون

۱۹۶۴- ۱۹۷۰ گامهای عملی گسترده ای را برای احیای مراکز شهری با طرح مفاهیمی مانند محرومیت شهری با اجرای

طرحهای نواحی مقدم آموزشی، تهیه برنامه شهری و برنامه توسعه اجتماعات فرعی برداشته است"^{۲۵} به طور کلی

۲۲- همان^۴، برداشت آزاد ص ۱۵۶

23 - John Ruskin

۲۴- محمد منصور فلامکی، بازنده سازی بنها و .....، ص ۱۷۰

۲۵- حسین کلانتری، احمدپور احمد، ص ۱۲۰

شیوه‌های به کار گرفته شده برای مداخله در بافت کهن شهری و بهسازی و نوسازی در این کشور چه در گذشته و چه در حال کاملاً محافظه کارانه و انحصاری و متمایز از سایر کشورهای اروپایی است. با رویکرد پست مدرن در مرمت شهری، با شیوه مداخله‌بهسازی و نوسازی توجه به انسان، نیازهای روحی و روانی انسان، ارزش‌های فرهنگی و تاریخی به عنوان بخشی از هویت انسان ضمن بهبود اقتصاد و تولید سرمایه با توجه به جهانگردی و جذب توریست، دیده می‌شود. هر چند در سال ۱۹۳۱ در منشور آتن که همزمان با اوج گیری مدرنیسم تدوین شده، توجه به انسان و نیازهای او با شیوه مداخله بازسازی، دنبال شده است.

کلیه تجربه‌های نوسازی و بهسازی شهری در بریتانیا همواره بر طبق اصول زیر انجام گرفته:

۱ - ایجاد محیطی بهداشتی، سالم، زیبا از نظر کالبدی و اجتماعی

۲ - تقویت ساختار اقتصادی و اجتماعی بافت‌های قدیم شهری

۳ - توجه به ارزش‌های تاریخی و فرهنگی برای جذب گردشگری و درآمدزایی

۴ - انتقال کاربری‌های مزاحم به خارج از بافت و کاهش تراکم سواره، ایجاد توقفگاههای لازم در اطراف یا درون

بافت

۵ - نظارت دقیق بر تأمین نیازهای اجتماعی، اقتصادی ساکنین بافت و جذب مشارکت مردمی.^{۲۶}

برای توضیح بیشتر به بررسی دیدگاههای دو تن از شخصیت‌های بارز این دوره در بریتانیا و همچنین مرمت برخی از شهرهای این کشور جهت آشنایی و درک بهتر روند حرکتی مرمت شهری و رسیدن به تعریفی جامع از آن می‌پردازیم. از جمله این شخصیتها **توم فارل**^{۷۷} از معماران بسیار موفق اواخر قرن بیستم که دارای تجربه در زمینه طراحی و مرمت شهری در کشورهای بریتانیا و خاور دور می‌باشد. **فارل** با قبول مسایل و مشکلات ایجاد شده توسط مدرنیسم سعی در ترویج ساده پست مدرنیسم دارد. اساس فلسفه طراحی و مرمت شهری **فارل**، دفاع از بناها، مجموعه‌ها و بافت‌های تاریخی و کهن است. وی معتقد است کیفیات بناها و بافت‌های کهن را در هیچ جای دیگر نمی‌توان دید.^{۲۸}

"نظریه‌های مرمتی **فارل** را می‌توان به این صورت مطرح کرد:

۱ - بناها و مجموعه‌های تاریخی گنجینه‌ای از اعتقادات و خاطرات نسل‌های گذشته است.

۲ - اعتماد به گذشته رهگشای زمان حال است بناهای تاریخی مملو از درس‌هایی از گذشته می‌باشند.

۳ طراحی و مرمت شهری همان ((تعمیر)) است

۴ - مرمت کاری است مردم گرا

و اصول تعریف شده از نظریه‌های وی:

۱ - رشد تدریجی

۲۶- همان، ۳، ص ۳۰۱

27 - Terry farrell.

۲۸- سید محسن حبیبی، ملیحه مقصودی، برداشت آزاد ص ۵۱. برای مطالعه بیشتر مراجعه شود به www.terryfarrell.co.uk

۲ - رشد ارگانیک

۳ - انطباق

۴ - استفاده از فنون نو

۵ - پیوند، پیوند با گذشته در امر مرمت بسیار ضروری است (برخلاف عقیده نوگرایان)

دستور العمل های **فارل** بر پایه نظریه ها و اصول مرمتی وی عبارتند از :

۱ - رد تخریب و بازسازی

۲ - مشارکت مردم در مرمت

۳ - انطباق میان بناهای قدیم و جدید.

در کل هدف وی از مرمت شهری، تعمیر و اصلاح وضع موجود است. کاربری مورد نظر ضمن انطباق با وضع موجود،

معاصر سازی است. و شیوه اقدام، بهسازی و نوسازی و روش مداخله به صورت موضوعی و موضوعی است^{۲۹}.

برخی از بروژهای تری فارل:

Gereen wich peninsula

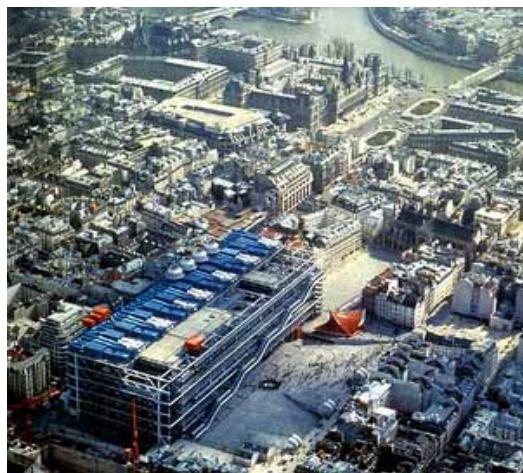
southern gatway

www.Terryfarrell.co.uk/projects/master-planing/mp.macintoshMill.html

۲۹ - همان ۲۸، ص ۵۴ - ۵۳. برای مطالعه بیشتر مراجعه شود به: www.Terryfarrell.co.uk/master-planing.

"دیگر شخصیت مورد نظر ریچارد راجرز^{۳۰} از معماران موفق اواخر قرن بیستم، که پایه تفکراتش در دو مرحله زمانی بررسی شده است. مرحله اول: وی اعتقاد افراطی بر نوگرایی و مدرن داشته که محصول این تفکر، بنای ژرژ پومپیدو^{۳۱} در بافت قدیم شهر پاریس که در تضاد با بافت پیرامونش می‌باشد. وی در هر دو مرحله معتقد به فضاهای انعطاف پذیر بوده و در مرکز ژرژ پومپیدو نیز وی در تلاش به رسیدن به این اعتقاد بود.

www.vitruvius.com.br/.../arq034-03-01.jpg

بنای ژرژ پومپیدو در بافت قدیمی شهر پاریس

مرحله دوم: به سالهای ۱۹۹۰ به بعد بر می‌گردد. در این سالها از شدت علاقه وی به صنعت کاسته شده و به وجوده نامحسوس روابط پیچیده بین مردم و فضا، ساختمانها و شهر متمایل شده و برای تکمیل عقایدش در خصوص تدوین طرحهای انعطاف پذیر به این نتیجه رسیده که رمز انعطاف پذیری در پایداری آنهاست و پایداری در گرو ارتباط با محیط پیرامون حاصل می‌شود. طرح تجدید حیات ساحل جنوبی رودخانه تایمز در لندن و سعی در تلفیق با روک گونه چشم اندازها و تقویت فضاهای عمومی بیان گر این تغییر دیدگاه است".^{۳۲}

به طور کلی نظریات مرمتی راجرز در سالهای ۱۹۹۰ به بعد عبارتنداز:

---

30 - Richard Rogers
31-George pompidou

۱" - تقویت چشم اندازها و فضاهای عمومی

۲ - اولویت زمینه بر بافت

اصول تعریفی توسط وی :

۱ - انعطاف پذیری

۲ - سازگاری با فضای پیرامون

۳ - انسان محوری

۴ - ثبات

۵ - تداوم زمانی همراه با تأکید بر رگه هایی از گذشته

۶ - ارتباط میان مردم و فضا

دستورالعمل های وی عبارتند از :

۱ - کاربست فناوری در فضاهای عمومی با توجه به زمینه و بافت شهری

۲ - حضور مؤثر انسان در فضا

به طور کلی در مقطع دوم زندگی حرفه ای راجرز، وی همچنان تلاش در تحقق طرحهای کاملاً انعطاف پذیر دارد. و

کاربری مورد نظر او کاربری مختلط و چند عملکردی و شیوه اقدام، نوسازی و بازسازی و روش مداخله موضعی -

موضوعی است".^{۳۳}

ضمن آشنایی با دیدگاههای معماران و مرمتکاران بریتانیا در این دوره، با بررسی تجارب اجرایی در این کشور

در شهرهایی چون بث^{۳۴}، چستر^{۳۵}، یورک^{۳۶}، چی چستر^{۳۷} و لستر^{۳۸} سعی در شناخت نحوه و روند اقدامات جهت

در ک بهتر مسئله داریم.

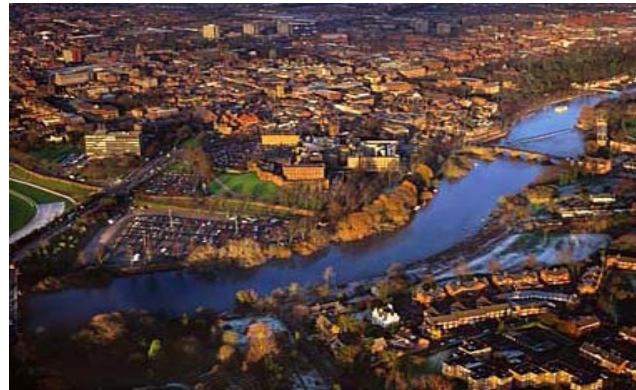
"در شهر بث مرمت شهری صرفاً به هسته قرون وسطایی آن محدود نماند بلکه تمامی فضای شهر قدیم و جدید را شامل شد. مشکلات عمدۀ در این شهر عدم مرمت و بازسازی فضای شهر قدیم. و مهاجرت جمعیت از بخش مرکزی شهر و کمبود امکانات و تأسیسات بود. اهداف عمدۀ ای که در جهت مرمت شهری دنبال شد حل مشکلات ترافیکی و ایجاد وحدت در کاربری شهر تاریخی، حفظ بافت با ارزش، حفظ ارزش‌های فرهنگی و بومی بود. از جمله اقدامات مرمتی انجام شده، احداث خیابان زیرزمینی جهت تردد وسایل نقلیه شهری، درجه بندی بناهای موجود از نظر معماری، تاریخی و باستان شناسی، ایجاد تأسیسات و تجهیزات گردشگری. و معاصر سازی بناها است.

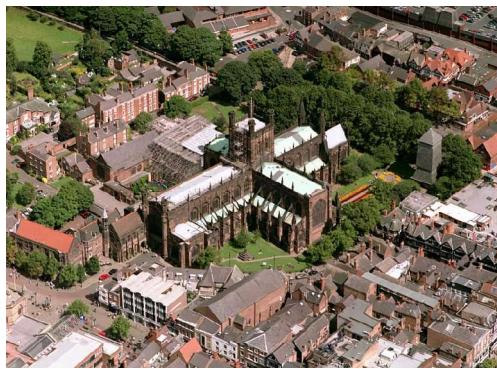
نمایی از شهر بث (توجه به منظر و سیمای شهری)

www.mikekipling.com

از دیگر شهرهای موفق در زمینه مرمت شهری، شهر **چستر** است که در سال ۶۰ میلادی توسط رومیان به عنوان یک قلعه نظامی در مصب رودخانه **دی**^{۳۹} بنا گردید. هدف اصلی از مرمت شهر چستو همانند شهر بث محافظت از بافت کهن با اعطای نقش عمدۀ به گرددشگری بود. مشکلات عمدۀ این شهر، از دیاد حجم ترافیک و فضای کم پارکینگ در مرکز شهر و تخریب و فرسودگی بافت با ارزش و هدفهای عمدۀ در امر مرمت عبارت بودند از، حل مسایل بدون تغییرات اساسی در شالوده محیط شهری، مرمت بافت‌های با ارزش با تأکید بر توسعه جهانگردی و حفظ ارزش‌های بومی، فرهنگی و تاریخی. اقدامات مرمتی انجام شده، تقویت وسایل نقلیه عمومی، احداث پارکینگ، جدا کردن خیابانهای مخصوص تردد سواره و پیاده و مطالعه شهر قدیم و ایجاد امکانات گرددشگری است. علت موفقیت این طرح به دلیل تفویض حداقل آزادی برای تغییر فضای کالبدی قدیمی با توجه به قوانین می‌باشد.

تلنیق با محیط زیست در شهر چستر

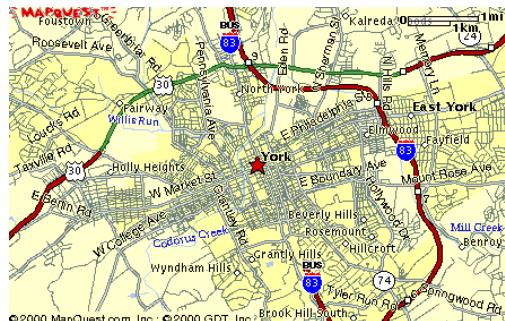
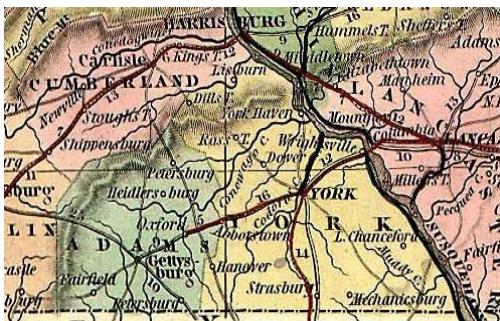
www.lasterfuge.co.uk

بافت کهن چستر به عنوان هویت شهر

نمایی از چستر (معاصر سازی)

www.webbaviation.co.uknighteyes-27.tripod.com/.../england/chester.jpg

در شهر یورک که در سال ۷۱ میلادی توسط رومیان بر طبق شبکه شطرنجی، به عنوان قلعه ای نظامی و راهبردی بنا شده، در سال ۵۶۰ میلادی توسط انگلیس‌ها رشد ارگانیک جایگزین شبکه شطرنجی آن شده است. مشکلات عمدۀ این شهر: مهاجرت بی رویه جمعیت از مرکز شهر، فرسودگی بنایا و کندی رشد اقتصادی شهر، کمبود امکانات گردشگری بود و هدفهای عمدۀ ای که در مرمت آن دنبال شد: حفظ بافت با ارزش، تقویت بنیه اقتصادی، توسعه تأسیسات گردشگری بود و اقدامات انجام شده عبارتند از: توسعه تأسیسات بهداشتی، تقویت امکانات گردشگری.

بافت ارگانیک یورک، ۱۸۴۶ میلادی

www.rootsweb.com/~payork/Maps/york-1846.jpg

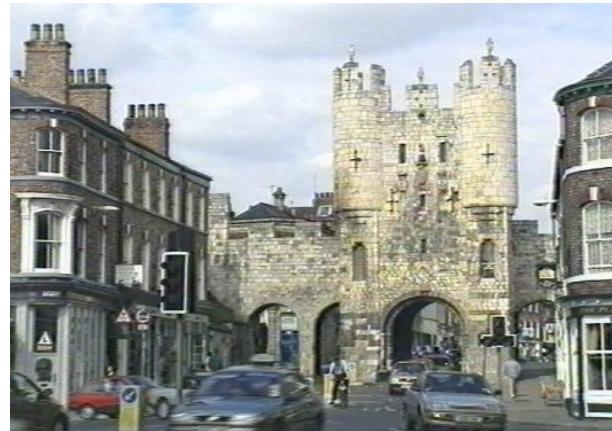
بافت کتونی شهر یورک، رشد ارگانیک

www.rootsweb.com/~payork/Maps/york.gif

نمایی از شهر یورک

Vrcoll.fa.pitt.edu/.../york-general-s-jpa

ترکیب بافت کهن و جدید، ضمن توجه به مسیر سواره

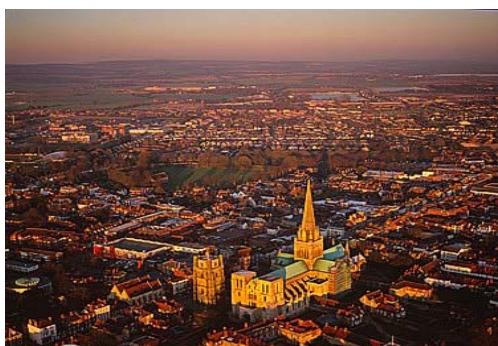
www.chromavision.co.uk/.../york-miclgatebar.jpg

بافت ارگانیک شهر یورک و توجه به سیمای شهری (یورک)

در شهر چی چستر از شهرهای دانشگاهی بریتانیا، اقدامات مرمتی بسیاری در بافت ها و بناها و مجموعه های آن صورت گرفته است. مشکلات عمدۀ این شهر عبارت بودند از: فرسودگی بنایان، نامناسب بودن سیمای شهر و هدفهای عمدۀ در عملیات مرمتی آن، بهبود سیمای شهر، رعایت مقررات ساختمان در بافت قدیم و محافظت از بخش قدیمی شهر و حفظ هویت شهر بود. و مجموعه اقدامات مرمتی انجام شده عبارت بودند از: ایجاد فضاهای تفریحی و گردشگری، تجدید بنای ساختمان های کهنه بافت در هماهنگی شکلی و محتوایی و محافظت فضای محصور بین دیوارهای بخش قدیم و احداث تأسیسات بهداشتی.

توجه به سیمای شهری در شهر چی چستر

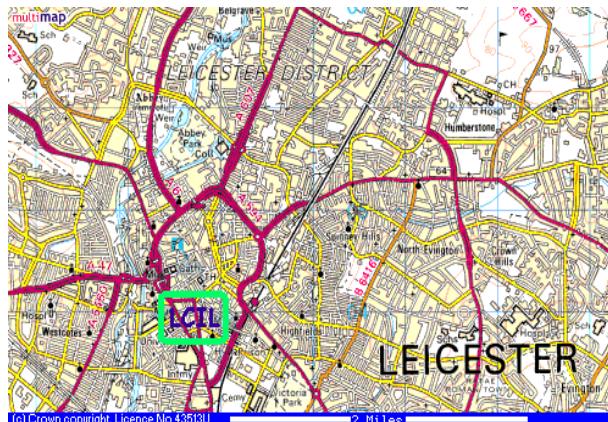
www.lasterfuge.co.uk

پلان شهر چی چستر در گذشته

www.chichester.org/chichester.jep

و در آخر مشکلاتی که شهر لستر با آن رو به رو بود: عدم ارتباط بافت جدید و قدیم و عدم وجود دسترسی مناسب سواره و پیاده. هدفهای دنبال شده در مرمت آن ایجاد ارتباط منطقی میان مرکز شهر با بافت جدید است. و اقدامات مرمتی انجام شده عبارت بودند از: ایجاد خیابان فرعی از مناطق جدید تا نزدیکترین نقطه به مرکز پیاده شهر، ایجاد پارکینگ های چند طبقه و جلوگیری از ورود وسایل نقلیه به بافت تاریخی، در این شهر توقفگاههای چند طبقه ایجاد گردید تا مشکل رفت و آمد شهروندان حل شود.^{۴۰}

^{۴۰}- محمد منصور فلامکی، سیری در تجارب مرمت.....، برداشت آزاد صص ۱۲۷-۱۲۸ و همان ۲۵-۴۶، برداشت آزاد صص ۳۰-۳۱ و همان ۷۱-۷۵

Acceso.uv.es/conference2003/leicester-big.gif

رشد ارگانیک شهر لستر

توجه به منظر شهری و تلفیق با طبیعت در لستر:

www.lasterfuge.co.uk

www.learnhistory.org.uk/cpp/leicester.jpg

نمایی از شهر لستر: تقویت حیات اجتماعی، توجه به منظر شهر

www.psa.ac.uk/psanews0303/images/leicester%200

نمایی از شهر لستر : حفظ هویت فرهنگی

rawle.org/pg/leicester/images/prison.jpg jonathan.

جمع بندی : از مجموع مطالب ذکر شده با توجه به فرهنگ امنیستی حاکم در دوره پست مدرن می توان چنین جمع بندی کرد که مرمت شهری در این کشور متکی بر در آمدزایی و معاصر سازی و مشارکت مردم در حفظ هویت تاریخی و فرهنگی و شناخت بافت کهن به عنوان قسمتی از بافت شهری ضمن حفظ محیط زیست، بررسی ویژگیهای تاریخی و عملکردی و زیبایی شناختی، و توجه به نحوه دسترسی ها و ترکیب بافت کهن و جدید و ایجاد محیط بهداشتی از نظر کالبدی و روان شناختی و رشد و توسعه گردشگری و تقویت بنیه اقتصادی شهر، تقویت حیات اجتماعی با تضمین اسکان ساکنین در بافت قدیم توجه به ارزشهای فرهنگی، توجه به سیمای شهری و آشتی با طبیعت با دقت در منظر شهری و توجه به مسیر سواره و پیاده و خیابانها با ایجاد دسترسی ها و توقفگاهها، انتقال کاربری های مزاحم به خارج از بافت کهن جهت کاهش ترافیک، تعیین محدوده تاریخی ضمن تعیین ارزش بنا و بافت و انحراف آمد و شد از درون بافت کهن به وسیله احداث گلزارهای زیر زمینی یا کمربندی و از همه مهمتر پرهیز از هر گونه طرح جسورانه و انجام مرمت موضعی و موضوعی با توجه به زمینه فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی، قبول بافت کهن به عنوان بخشی از وجود و هویت خود و شیوه مداخله در بافت ، بهسازی و نوسازی است. در پایان مجموعه اقدامات انجام شده در زمینه مرمت شهری که نقطه آغازینش را شاید بتوان تفکرات رمانیک و تحولات صنعتی قرن ۱۸ دانست امروزه پا به مرحله ای نهاده که فناوری ، اطلاعات، سرمایه و اقتصاد همگی در جهت رسیدن انسان به آرامشی که حاصل نمی شود جز با توجه به نیازهای روحی و روانی و پیوند با گذشته اش با توجه به آداب و سنت و به عنوان بخشی از هویتش و نه نفی آن و رسیدن به اوج مفهوم امنیستی که شاید شروعش با رنسانس بوده ولی کمالش در پست مدرن صورت گرفته است.

فهرست منابع :

۱. پاپلی یزدی ، محمد حسین ، رجبی سناجردی ، حسین ، نظریه های شهر و پیرامون
، انتشارات سمت ، زمستان ۱۳۸۲.
  ۲. حبیبی ، سید محسن ، مقصودی ، ملیحه ، مرمت شهری ، انتشارات دانشگاه تهران ، چاپ
دوم ، سال ۱۳۸۴.
  ۳. شماعی ، علی ، پور احمد ، احمد ، بهسازی و نوسازی شهری از دیدگاه علم جغرافیا
، انتشارات دانشگاه تهران ، سال ۱۳۸۴ .
  ۴. فلامکی ، محمد منصور ، باز زنده سازی بناها و شهرهای تاریخی ، انتشارات دانشگاه تهران
، چاپ چهارم ، سال ۱۳۸۰ .
  ۵. فلامکی ، محمد منصور ، سیری در تجارب مرمت شهری از ونیز تا شیراز ، نشر فضا ، چاپ
دوم ، سال ۱۳۸۴ .
  ۶. قبادیان ، وحید ، مبانی و مفاهیم در معماری معاصر غرب ، دفتر ۱۱۰ - ۱۱۱
۱۳۸۲ .
  ۷. کلانتری ، حسین ، پور احمد ، احمد ، فنون و تجارب برنامه ر
شهرها ، انتشارات جهاد دانشگاهی ، سال ۱۳۸۴ .
- معرفی سایتها**
تاریخ م	
objects/ tf . html	
✓ projects / master planing/ mp. macintoshmill.html	
n	تاریخ مراجعه : ۱۳۸۵/۸/۲۴

@memargold

MemarGold.ir